

Sügistantsud – ooperist tulnukateni

TANTSULAVASTUSED

«OOO / Out Of Opera»

Koreograaf-lavastaja ja kunstnik
Dmitri Harchenko

Etendus Estonia teatri
kammersaalis

«Appi, tulmukad!»

Autor Sandra Z

Etendub teatris NO99

LEENU NIGU, tantsukriitik
kultuur@postimees.ee

Dmitri Harchenko «OOO / Out Of Opera» ja Sandra Z-i «Appi, tulmukad!» on kaks väga erilmelist tantsulavastust, millel on siiski nii mõndagi ühist. Mõlemal juhul on kaasaegse tantsuga tegelevad koreograafid lubatud teatritesse, kus nad tavaliselt ei tegetse. Mõlema puhul on oluliseks komponendiks muusika-teater – ühel ooper, teisel muusikal. Ja mõlema puhul on tegemist võrdlemisi halva lavastusega. Ainult et üks neist on lihtsalt halb ja teine huvitavalt halb.

Harchenko toob rahvusooperi balletitantsijad kammersaali pöönigule, et tantsida nendega tuntud ooperiaariaid ja näpuotsaga ka Schnittket ja Glassi. Kui lavastuse saatetektides räägitakse inimeseks olemise koordinaatteljestiku nihestamisest, siis kas balletitantsija pöönigule tõstmine on

suline põhjendus on) jääb kõigile, kes just esimesse ritta istuma ei satu, arusaamatuks.

Lavastuse algidee võib olla leidlik, ent juhul kui see jääb välja arendamata, saab kogu tantsuteos paratamatult hõre. Kui tahes tublid tantsijad ka po-

«Tulmukate» puhul. Seejuures aga ei tähenda eksperiment alati soovitud tulemuse saavutamist.

Etenduse lõppedes, kui õhku on täiesti ootamatult visatud küsimus «miks soomlased arvavad, et kõik eestlased on nat-

Ent ometi on oldud piisavalt arukad, et publikut mitte välja vihastada. Sandra Z nii mõistlik ei ole. Tema lendab oma kompromissituses täiega vastu publiku meelepahaseina ja teeb seda ilmselt teadlikult. Just see teeb temast eriti vaba radikaali.

kannustab soov raputada vaataja oma silmadega nägijaks, oma peaga mõtlejaks. Ometi jääb lahtiseks, kas noor tundlik loovisik, kes valutab südant ümberringi laiutava lolluse pärast, haugub ikka õige puu all. Suure tõenäosusega marsivad need, kellele asi kõige enam

Stand-up-muusikal «Appi, tulmukad!»: Alissa Šnaider (vasakul) ja Sandra Z aktsioonis. Foto: Roman Neso Laupmaa

«Appi, tulmukad!»

Autor Sandra Z

Etendub teatris NO99

LEENU NIGU, tantsukriitik
kultuur@postimees.ee

Dmitri Harchenko «OOO / Out Of Opera» ja Sandra Z-i «Appi, tulmukad!» on kaks väga erilmelist tantsulavastust, millel on siiski nii mõndagi ühist. Mõlemal juhul on kaasaegse tantsuga tegelevad koreograafid lubatud teatritesse, kus nad tavaliselt ei teutse. Mõlema puhul on oluliseks komponendiks muusika-teater – ühel ooper, teisel muusikal. Ja mõlema puhul on tegemist võrdlemisi halva lavastusega. Ainult et üks neist on lihtsalt halb ja teine huvitavalt halb.

Harchenko toob rahvusopera balletitantsijad kammersaali pööningule, et tantsida nendega tuntud ooperiaariaid ja näpuotsaga ka Schnittket ja Glassi. Kui lavastuse saateteks-tes räägitakse inimeseks olemise koordinaatteljestiku nihestamisest, siis kas balletitantsija pööningule tõstmine on selle jaoks ikka piisav?

Õõnsavõitu ooper

Harchenko varasemate tööde sarnaselt on laval kõike natuke liiga palju ja natuke liiga õhukeselt. Muusikas kasutatakse nii lindistatud heli kui keelpillikvarteti ja klavessiinimängija elavat esitust, viiele Estonia tantsijale lisaks tegutseb laval ooperi kõõgipoole markeerijana juuksur-grimeerija. Triin Hoogi valguskujundusele sekundeerib Einar Lintsi videokujundus, mille roll (kui sel ka si-

Stand-up-muusikal «Appi, tulmukad!»: Alissa Šnaider (vasakul) ja Sandra Z aktsioonis. Foto: Roman Neso Laupmaa

suline põhjendus on) jääb kõigile, kes just esimesse ritta istuma ei satu, arusaamatuks.

Lavastuse algidee võib olla leidlik, ent juhul kui see jääb välja arendamata, saab kogu tantsuteos paratamatult hõre. Kui tahes tublid tantsijad ka poleks, asja lavastuslikku ja dramaturgilist õõnsust nad korvata ei suuda ja seda olekski palju nõuda.

Kurb on tunnistada, et pööningutantsu väidetavatest eesmärkidest – innovatiivsusest, eksperimentaalsusest, alternatiivsusest – võib selle lavastuse puhul vist küll rääkida vaid ooperimaja enese konservatiivsete raamide sees. Nüüdisteatri valdas toimuva taustal on need märksõnad põhjendamatud.

Küll aga võib eksperimenteraalsusest rääkida Sandra Z-i

«Tulmukate» puhul. Seejuures aga ei tähenda eksperiment alati soovitud tulemuse saavutamist.

Etenduse lõppedes, kui õhku on täiesti ootamatult visatud küsimus «miks soomlased arvavad, et kõik eestlased on natsid?», jääb saali kumiseva pahaendeline vaikus. See pole katarsislik vakatus, vaid hämming, peaaegu nõrdimus. Näib, nagu oleks publik äärepealt keeldunud aplodeerimast.

Kanuti gildi saalist tuttavaid mõttekaaslasi, kes absurdsete naljade peale vähemasti omamehelikult kõkutaks, NO99 teatris ei ole. Ärapahandatud kohaletulnuid kavalehel trükitud toiduretseptid vaevalt elohutavad.

Eks ole NO99 teatril eneselig õigustatult radikaali maine.

Ent ometi on oldud piisavalt arukad, et publikut mitte välja vihastada. Sandra Z nii mõistlik ei ole. Tema lendab oma kompromissituses täiega vastu publiku meelepahaseina ja teeb seda ilmselt teadlikult. Just see teeb temast eriti vaba radikaali.

Totakad tulnukad

Alissa Šnaideri ja Anatoli Taitšuki kaasabil sunnib Sandra Z publikut pealt vaatama üliülekäalulise kahepealise naisterahva surmigavaid «kvantfüüsika-loenguid» ja piinlikke pimekohtinguid. Nende sekka pikib ta kokkumiksitud laule, Riverdance'i ja ufosid. See on piinlik napakuste komöödia.

«Päris elust» on kokku kogutud terve hunnik jaburusi toonitamaks, et vanaviisi jätkata enam ei saa. Tervet lavastust

kannustab soov raputada vaataja oma silmadega nägijaks, oma peaga mõtlejaks. Ometi jääb lahtiseks, kas noor tundlik loovisik, kes valutab südant ümberringi laiutava lolluse pärast, haugub ikka õige puu all. Suure tõenäosusega marsivad need, kellele asi kõige enam suunatud on, teatrist vihaselt pead vangutades minema. Kui nad üldse teatrisse jõuavad.

Ent sellisest võimalusest hoolimata on massimeedia nürstavale toimele vastukaaluks eluliselt oluline küsida: «Mida sa suhu topid, inimene, mida sa välja ajad – kelle drooge, kelle sõnu? Kelle peaga sa mõtled?» See on isikliku vastutuse manifest. Üleskutse, et igaüks oleks ise oma «infoväljasepp». Naiivne? Võib-olla. Vajalik? Ilmtingimata.